

FILOZOFSKA FAKULTETA IN NOVI STANDARDI ZA UNIVERZNE KNJIŽNICE

Koreferat

Tatjana Šifrer, Filozofska fakulteta, Ljubljana

Na številnih sestankih Sekcije za univerzne knjižnice pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije smo v preteklem šolskem letu 1985/1986 temeljito in sistematično razpravljali o novih standardih za univerzne knjižnice, ob tem pa so nekajkrat prišle do izraza nekatere specifične značilnosti oddelčnih knjižnic Filozofske fakultete. Vendar pri teh delnih razhajanjih med našimi in ostalimi univerznimi knjižnicami nikakor ni šlo za vsebino in tehniko bibliotekarskega dela, v standardih zajeto v poglavjih o nalogah univerznih knjižnic, njih uporabnikih in službah, pa o knjižničnem gradivu ter informacijskih virih, knjižničnih delavcih, prostorih in opremi. V razpravah o teh vprašanjih smo vsi izhajali iz skupnih izhodišč. Nekaj razlik pa je bilo med nami, ko je šlo za samo organizacijo univerznih, torej tudi oddelčnih knjižnic, ki je na Filozofski fakulteti iz mnogih razlogov nekoliko drugačna. Vendar smo ob tem razpravljanju s svojimi utemeljitvami vedno naleteli na razumevanje in končno tudi našli za vse ustrezno formulacijo.

Posebnost Filozofske fakultete je namreč v tem, da je strokovno močno heterogena, kar pomeni, da je pod njenim okriljem zbrano mnogo različnih strok. Ta značilnost je izraz njenega dosedanjega razvoja in njenih nalog v okviru Univerze Edvarda Kardelja, kateri pripada. Sedanja Filozofska fakulteta je bila ustanovljena z zakonom o univerzi, ki ga je sprejela Ljudska skupščina LR Slovenije 28. junija 1957. leta. Po statutu, ki je bil sprejet na referendumu leta 1984, je naša fakulteta »visoka šola, ki (med drugimi nalogami) opravlja znanstveno-raziskovalno delo, povezano z vzgojno-izobraževalnim delom in drugo znanstveno-raziskovalno delo v filozofski, sociološki, pedagoški, psihološki, zgodovinski, umetnostnozgodovinski, arheološki, etnološki,

geografski, jezikoslovni, literarni, filološki, muzikološki, arhivistični, muzeološki in konzervatorski znanosti» (Statut FF, str. 1), iz tega določila pa se dovolj zgovorno zrcali naša strokovna pestrost. In dalje povzemamo iz statuta, da ima za opravljanje »temeljnih vzgojno-izobraževalnih, znanstveno-raziskovalnih in drugih nalog fakulteta notranje organizacijske enote, ki jih zahteva narava in notranja razčlenjenost delovnega procesa na fakulteti« (Statut FF, str. 7), to pa so poleg tajništva predvsem oddelki. In prav oddelki so tiste »fakultetne vzgojnoizobraževalne in znanstveno-raziskovalne enote, katerih člani skupaj s študenti organizirajo in izvajajo vzgojno-izobraževalno in znanstveno-raziskovalno delo s področja teh (imenovanih) strok« (Statut FF, str. 7). Tako ima naša Filozofska fakulteta 16 različnih oddelkov in to Oddelek za filozofijo, sociologijo, pedagogiko, psihologijo, zgodovino, umetnostno zgodovino, arheologijo, etnologijo, geografijo, slovanske jezike in književnosti, romanske jezike in književnosti, germanske jezike in književnosti, klasično filologijo, primerjalno in splošno jezikoslovje in orientalistiko, primerjalno književnost in literarno teorijo ter muzikologijo.

Spričo tolikšne strokovne mnogovrstnosti ter organizacije temeljnega dela po posameznih oddelkih, Filozofska fakulteta tudi nima skupne fakultetne knjižnice, temveč ima vsak oddelek že od nekdaj lastno oddelčno knjižnico, specializirano za svojo konkretno stroko. V celoti imajo knjižnice naše fakultete skupaj 350.126 enot knjižničnega gradiva, redno prejemajo 1.203 revije ter letno izposodijo 124.184 kosov gradiva (podatki za l. 1985), kar nas uvršča na prva mesta med ljubljanskimi visokimi in višjimi šolami.

V naslednjih odstavkih naj prav na kratko soočimo nekatere člene novih standardov v poglavjih, ki nas najbolj tangirajo in govore o definiciji in organizaciji univerznih knjižnic, z razmerami na naši fakulteti, ki so nekako »uzakonjene« že v našem statutu. Tako naj poudarimo, da je Filozofska fakulteta izrazila skrb za knjižnično dejavnost že med svojimi smotri in dejavnostmi, zapisanimi v statutu, kjer uvršča med svoje naloge tudi organizacijo knjižničarske, dokumentacijske in informacijske dejavnosti za potrebe vzgojnoizobraževalnega in znanstveno-raziskovalnega dela fakultete in drugih uporabnikov ter da to dejavnost vključuje v informacijsko-dokumentacijski sistem (Statut FF, str. 4 in 6).

Še bolj konkreten je 18. člen našega statuta, ki je v celoti posvečen oddelčnim knjižnicam. Od njih zahteva, da morajo »zbirati, stro-

kovno obdelovati, hraniti, posredovati in obnavljati literaturo za pedagoško in znanstvenoraziskovalno delo, skrbeti za zadostno število študijske literature in učbenikov za študente ter organizirati bibliografsko, dokumentalistično, informacijsko in komunikacijsko dejavnost ustreznih strok» (Statut FF, razširjeni 18. člen). Če primerjamo ta določila v našem statutu s posameznimi členi standardov, ki govorijo o definiciji univerznih knjižnic, ne opazimo nobenih bistvenih razlik. Po standardih so namreč tudi oddelčne knjižnice univerzne knjižnice z enako opredeljenimi nalogami ter obenem specializirane za svojo konkretno stroko (Standardi UK, str. 1).

V poglavju Organizacija opredeljujejo prvi štirje členi standardov (člen 1.1., 1.2., 1.3. in 1.4.) samoupravno dogovorjeno in strokovno organizirano povezavo univerznih knjižnic v knjižnično-informacijski sistem univerze kot integralni del nacionalnega informacijskega sistema. Isto težnjo izpričujejo tudi že citirani in v našem statutu opredeljeni smotri, še določneje pa 18. dopolnjeni člen statuta FF, ki zahteva, da oddelčne knjižnice Filozofske fakultete »sodelujejo in se dogovarjajo tako med seboj, kot tudi z drugimi knjižnicami sorodnih strok in ostalimi knjižnicami knjižnično-informacijskega sistema univerze«. Tako iz standardov kot iz našega statuta veje torej ista težnja po povezovanju knjižnic predvsem v okviru knjižnično-informacijskega sistema univerze. Istočasno pa je v citiranem odstavku našega statuta izražena tudi misel o medsebojnem sodelovanju in dogovarjanju oddelčnih knjižnic v okviru same fakultete, kar se zopet v glavnem ujema z zahtevo standardov po »povezovanju oddelčnih knjižnic v posebne organizacijske enote v okviru visoke šole« (Standardi UK, str. 3, člen 1.11.)

Nekaj več razlike med oddelčnimi knjižnicami Filozofske fakultete in ostalimi univerznimi knjižnicami pa je, zaradi naše specifične notranje organizacije, pri komisijah, ki skrbijo za knjižnično dejavnost. Standardi zahtevajo, da komisijo za knjižnično-informativno dejavnost imenuje svet visoke šole in da je njemu za svoje delo tudi odgovorna. (Standardi UK, str. 4, člen 1.17). Ta formulacija se povsem sklada s stanjem pri nas, saj tudi našo fakultetno Knjižnično komisijo imenuje Fakultetni svet (Statut FF, str. 94), kateremu je za svoje delo tudi odgovorna. Razlika pa je v njeni sestavi! Medtem ko naj bi to komisijo po standardih predstavljali »pedagoški delavci, delavci knjižnice in študenti« (Standardi, str. 4, člen 1.17.2), sestavljajo našo Knjižnično komisijo po statutu le knjižnični delavci, ki v tej komisiji »obravnavajo strokovna knjižničarska vprašanja v okviru fakultete in dajejo predloge s tega področja fakultetnim organom. Vsi knjižnični delavci fakul-

tete pa sestavljajo strokovni knjižničarski kolegij» (Statut FF, str. 94). Zaradi že večkrat poudarjene strokovne heterogenosti naše fakultete in temeljne notranje porazdelitve dela po oddelkih, katerim pripadajo tudi knjižnice, so v kompetenci naše Knjižnične komisije predvsem oddelčnim knjižnicam skupna strokovno-bibliotekarska vprašanja in problemi, zato je tudi opravičljivo, da so v njej le bibliotekarji. V praksi pa sploh ni tako redko, da se naših sej ob določenih širših problemih udeležijo tudi posamezni predstavniki ustreznih fakultetnih organov. Po drugi strani pa daje naš statut možnost direktne konfrontacije knjižničnih delavcev s svojimi uporabniki tj. pedagoško-znanstvenimi delavci in študenti lastnega oddelka na sejah Sveta oddelka, katerega člani so »vsi delavci, ki delajo na oddelkih, po 2 delegata vsakega Sveta letnika iz vrst študentov in vsaj en delegat študentov ob delu« (Statut FF, str. 89). Na tem forumu ima bibliotekar možnost, da daje konkretne pobude v zvezi s svojim delom ali da odgovarja na event. pripombe svojih uporabnikov, ki se tičejo pač le tiste oddelčne knjižnice. Tukaj pa se potrjuje tudi razdelitev finančnih sredstev znotraj oddelka, tudi za knjižnice, saj vsak oddelek sam zase odloča, koliko svojih sredstev bo namenil za novo knjižnično gradivo. Ob tem naj poudarimo, da oddelčne knjižnice sorodnih strok svoja naročila med seboj usklajajo, da ne bi prihajalo do nepotrebnih podvajanj. Poročila o pomembnejših novih publikacijah pa sproti objavljamo tudi v fakultetnem glasilu Novice, kjer se po potrebi oglašamo tudi s prispevki o svojih aktualnih problemih (problem nabave tujih revij, uvajanje študentov v poznavanje knjižnično-informacijskih virov itd.).

Fakultetni knjižnični komisiji pa še vedno ostajajo mnoge, za vse oddelčne knjižnice skupne naloge in problemi, močno podobni tistim iz standardov za univerzne knjižnice (Standardi UK, str. 4, člen 1.17.1). Tako naša Knjižnična komisija zastopa, tolmači in brani nekatere interese oddelčnih knjižnic pred raznimi fakultetnimi organi, vzpodbuja knjižnične delavce za strokovno izpopolnjevanje, predvsem za pravočasno opravljanje strokovnih izpitov ter s tem dosego ustrezne bibliotekarske kvalifikacije, po potrebi pa lahko predlaga tudi nova bibliotekarska delovna mesta. Knjižnična komisija tudi skrbi za posodabljanje samega bibliotekarskega dela v knjižnicah, trenutno v sodelovanju s fakultetnim Računalniškim centrom za uvajanje računalniške tehnologije v naše delo. Trudi se za uveljavljanje enotnih kriterijev pri vodenju evidence in statistike o delu naših knjižnic, nosi glavno breme organizacije vsakoletnih razstav objavljenih del predvsem pedagoško-znanstvenih delavcev naše fakultete. Knjižnična komisija se je tudi

močno zavzela za postavitev depojev za starejšo, manj uporabljano literaturo v obliki lesenih omar na naših hodnikih, ki je že v teku, sodeluje z Znanstvenim institutom naše fakultete pri organizaciji INDOK centra za humanistične vede. Naša komisija si tudi prizadeva, da bi ob novih prezidavah in nadzidavah naše stavbe pridobila za vse naše uporabnike skupno čitalnico s priročno knjižnico, skupnim katalogom, kseroksom in drugimi, za moderen čitalniški prostor potrebnimi pripomočki. Že obstoječi skupni katalog tekoče pediodike stoji zaenkrat v slavistični knjižnici. Poskušamo tudi najti in uveljaviti še intenzivnejšo obliko uvajanja študentov v poznavanje knjižnic in knjižnično-informacijskih virov, ki sicer teče že sedaj. Mnogi bibliotekarji pa so tudi aktivni člani mnogih fakultetnih organov oz. komisij, v katerih zastopajo interese knjižnic in knjižničnih delavcev, tako v Komisiji za delovna razmerja, v Komisiji za študijsko in znanstvenoraziskovalno delo, Gospodarski komisiji, Stanovanjski komisiji pa tudi v Fakultetnem svetu.

Ni pa v kompetenci Knjižnične komisije »usklajevanje finančnega načrta s strokovno komisijo za pridobivanje knjižničnega gradiva za univerzne knjižnice« (Standardi UK, str. 4 člen 1.17.1), ker je ta funkcija zaradi strokovne različnosti naših oddelkov pridržana njim samim. V okviru naših oddelkov delujejo namreč posebne oddelčne komisije »za nabavo novega bibliotečnega gradiva, ki jo sestavljata vsaj predstojnik oddelka in strokovni vodja knjižnice« (Statut FF, dopolnjeni člen 18), pri večjih med njimi pa je članov lahko tudi več. Vsak oddelk lahko namreč le sam odloča, katero novo literaturo mora nabaviti za svoje specialno strokovno področje. In zopet lahko ugotovimo, da se tudi to določilo iz našega statuta v glavnem lepo ujema s členom iz standardov, ki govori o strokovnih komisijah za pridobivanje novega knjižničnega gradiva (Standardi UK, str. 5, člen 1.19.).

V tem kratkem poročilu smo želeli opredeliti mesto oddelčnih knjižnic Filozofske fakultete v okviru novih standardov za univerzne knjižnice in obenem prispevati k razumevanju nekaterih značilnosti notranje organizacije naše fakultete!